

dika družbenih učinkov znanstvenih odkritij. Seveda so ta vprašanja na posameznih področjih znanosti bolj pereča kot na drugih. To dokazuje že dejstvo, da so nekatera področja znanosti, kot na primer iz razumljivih razlogov medicina, veliko bolj razvila svoj lastni razmislek o svoji posebni etiki kot druga področja, ki so se jih ti problemi bolj dotaknili šele po eksplozivnem razvoju novih odkritij in kajpak tehnologij z njihovimi neizmernimi učinki na gospodarstvo in na vsakdanje življenje. Tako so se, denimo, etične dileme na področju fizike zelo jasno pokazale po eksplozijah prvih dveh atomskih bomb, na vrsti drugih naravoslovnih področij pa so se etični razmisleki odprli šele takrat, ko ni bilo več mogoče spregledati kvarnih učinkov znanstvenih odkritij in njihove uporabe v tehnologijah na okolje. Vzporedno z dejstvom, da so družboslovne in humanistične vede postale vidni dejavniki oblikovanja in porajanja političnih in ideoloških konceptov in glede na to, da so posledice prodora takšnih konceptov v družbeno stvarnost lahko, četudi nemara samo izjemoma, tudi zelo destruktivne, te vede niso nič manj, če ne še bolj kot naravoslovne, zavezane etičnim premislekom o svojih temeljnih podlagah. V luči Bourdieuevih dognanj smo tu seveda pravkar implicitno izrekli zelo naivno zahtevo, a ob tem pripomnimo, da skorajda noben etični diskurz ne more uiti dvoumnosti, ki se poraja iz kompleksnih razmerij med dejstvi in teoretskimi ali empiričnimi znanstvenimi »odslikavami«⁴ dejstev v družbeni komunikaciji. Družboslovno polje je po institucionalni logiki praviloma izpostavljeno zunanjim in še zlasti notranjim⁴ pritiskom na avtonomijo.

»Propozicije, ki so nekonistentne ali nezdržljive z dejstvi imajo v njem /namreč v polju družboslovja/ več možnosti, da se perpetuirajo in celo prosperirajo, kakor v najbolj avtonomnih znanstvenih poljih, če jim je le znotraj polja in tudi zunaj njega dana družbena teža, ki zadošča, da odtehta nezadostnost ali nepomembnost, zlasti s tem, da jim zagotovi materialne in institucionalne podpore.«⁵

Ko govorimo o etičnih vidikih v znanosti, se nam nemara dozdeva, kot da vsi nekako vemo, o čem pravzaprav govorimo. Vendar pa je veliko razlogov za to, da o tej splošni vednosti kar najresneje podvomimo. Gle-

⁴ Jasno je, da znanstveniki, ki svojo avtonomijo zamenjajo za bodisi materialne ugodnosti ali šeraje za pozicije od politične oblasti delegirane oblasti v sami raziskovalni ali univerzitetni sferi, blokirajo avtonomijo tistih, ki bi jo nemara »naivno«⁴ želeli uveljavljati. Dosledno etična ravnanja v družbenih vedah so potemtakem prej predmet posmeha kot spoštovanja. To trditev ilustrira tudi to, da je bil Bourdieu kot nemara največji sociolog minulega stoletja pogosto tarča diskvalifikacij in posmehljivih zavračanj.

⁵ Pierre Bourdieu, *Znanost o znanosti in refleksivnost*, Ljubljana 2004, 137.